

16. mezinárodní speleologický kongres v Brně a předkongresová exkurze do Českého krasu

16th International Congress of Speleology in Brno and pre-congress field trip to the Czech Karst

Karel Žák¹, Zdeněk Motýčka², Pavel Bosák¹

0. Abstract

The 16th International Congress of Speleology (ICS) was held in Brno, Czech Republic on July 21 to 28, 2013. The Czech Speleological Society and nonprofit organization Speleo2013 organized the event on behalf of the International Union of Speleology. The 16th ICS organized in the Czech Republic was held 40 years after the previous one in this country (6th ICS in Olomouc). A total of 1,007 participants from 53 countries attended the event. The program was traditional, i.e. scientific program, meeting of UIS Commissions and Working Groups, regional speleological associations and professional societies, SpeleMedia, Art, Cartographic and Photo saloons, and SpeleOlympics. Proceedings in 3 volumes contain 314 papers on 1,459 pages. The ICS started and terminated with General Assemblies of the UIS, which adopted some changes in principal documents, elected a new UIS Bureau for the next 4 years and selected the host of the 17th ICS 2017 – Australia. In total, 18 pre- and post-Congress excursions were attended by 271 persons. Excursions were also held during the event, with 916 participants. The pre-Congress excursion to the Czech Karst (Central Bohemia) was attended by 13 participants from 6 countries. The main objective of this field trip centered around the karsological evolution of this karst region from the Cretaceous to recent times.

1. Úvod

Mezinárodní speleologická unie (Union Internationale de Spéléologie, UIS) pořádá pravidelně jednou za čtyři roky vrcholné světové setkání speleologů – Mezinárodní speleologický kongres (MSK). Jeho pořádání deleguje na členskou zemi UIS, která byla vybrána na Valné hromadě UIS zpravidla 4 roky před konáním akce. V letošním roce byla tato významná událost svěřena České republice a organizována ve dnech 21. až 28. července na výstavišti v Brně. Stalo se to teprve podruhé v historii, že jedna země dostala právo organizovat MSK vícekrát po sobě. V USA proběhl 8. MSK v roce 1981 (Bowling Green, Kentucky) a poslední, v pořadí 15. MSK, v roce 2009 (Kerrville, Texas). V České republice se uskutečnil v pořadí 6. MSK v Olomouci v roce 1973 a letos, po 40 letech, připadlo naší zemi právo organizovat MSK podruhé. Cílem této krátké zprávy je shrnout hlavní fakta o průběhu tohoto vrcholného speleologického setkání. Součástí mezinárodních speleologických kongresů je pravidelně i bohatý exkurzní program. Jedna z předkongresových exkurzí zaměřila i do Českého krasu.

2. Předkongresová odborná exkurze v Českém krasu

Šestidenní exkurze (ve dnech 15. až 20. července 2013) byla uspořádána pro celkem 13 účastníků ze šesti zemí (Austrálie, Francie, Izrael, Německo, Švýcarsko, USA). Provázeli je proměnlivý počet průvodců z řad českých krasových badatelů (z Geologického ústavu AV ČR, v. v. i., Přírodovědecké fakulty UK v Praze, a z Národního muzea v Praze). Průvodci v jeskyních byli kromě toho ještě i jeskyníři místních základních organizací České speleologické společnosti (ČSS). Některých částí povrchového programu se účastnili i pracovníci Správy CHKO Český kras M. Slezák a J. Mottl. Celá

skupina se tak početně pohybovala v intervalu mezi 15 a 20 osobami. Ubytování a stravování ochotně zajišťoval ve výborné kvalitě personál hotelu Obecná škola ve Svatém Janu pod Skalou.

Hlavní náplní exkurze byla prezentace karsologického a geomorfologického vývoje Českého krasu od období křídy až do současnosti. Každý den měl určitou tematickou náplň. Cílem exkurze byla kromě prezentace místních krasových jevů, i bohatá diskuse o procesech jejich vzniku, která se mnohdy protáhla až do pozdních večerních hodin.

Po teoretickém seznámení s geologií a vývoje krasu v pondělí 15. července večer následovala dne 16. července exkurze do Koněpruské oblasti. Ta zahrnovala návštěvu známých Koněpruských jeskyní a dalších menších jeskyní v okolí, se důrazem na předkvartérní speleogenezi a význam hydrotermálních procesů při vývoji krasu. Ovšem účastníci exkurze se po Koněpruských jeskyních pohybovali úplně jinak než běžný návštěvník. Prohlídka všech pozoruhodností návštěvní trasy zabrala díky pochopení Správy jeskyní ČR téměř tři hodiny. Součástí odpoledního programu byla vycházka na návrší Kotýz s prezentací archeologických jeskynních lokalit a pravěkého a slovanského hradiště.

Následující den byl věnován genetickým a hydrogeologickým vztahům mezi řekou Berouňkou a krasovými jeskyněmi a paleontologii jeskynních výplní. Navštíveny byly jeskyně na Chlumu u Srbska a po obědi v Srbsku a prezentaci povodňové historie řeky Berouňky následovala prohlídka nedávno objevených Petzoldových jeskyní mezi Srbskem a Karlštejnem, se současnou tvorbou manganem bohatých sedimentů v jeskynních jezírkách.

Ve čtvrtek 18. července byly cílem exkurze hluboké freatické jeskyně v oblasti lomu Čerínka a historie dobývání vápence v oblasti lomů Amerika, včetně návštěvy hlavního sběrného překopu v oblasti lomů Amerika–západ. Sestup do jeskyně Arnoldka byl bohužel, vzhledem k mimořádně vysoké hladině podzemní vody v jeskyni (viz Kolčava, v tomto svazku) kratší než bývá obvyklé. Den byl zakončen prohlídkou paleokrasu horní etáže Solvayových lomů a pěším sestupem od Kříže do Svatého Jana pod Skalou.

Pátek 19. července byl zaměřen na návštěvu jeskyně Nad Kačákem a nedokončených štol podzemní válečné výroby v oblasti lomu Alkazar. Odpoledne mohli neaktivnější účastníci shlédnout část nejobtížnější jeskyně oblasti na Javorce u Karlštejna a pozorovat zde složité vztahy mezi hydrotermálními kalcitovými žilami a pozdějším krasovněním. Ostatní navštívili ve stejné době hrad Karlštejn.

Sobotní dopoledne dne 20. července bylo věnováno současné krasové hydrogeologii a holocenním pěnovcům, včetně návštěvy

¹ Geologický ústav AV ČR, v. v. i., Rozvojová 269, 165 00 Praha 6–Lysolaje; zak@gli.cas.cz, bosak@gli.cas.cz

² Česká speleologická společnost, Na Březince 1413/14, 150 00 Praha 5; zmotycka@mediform.cz

Český kras (Beroun), XXXIX (2013), 69–72, 2 obr.

© Muzeum Českého krasu, p. o., Beroun

ISSN 1211-1643

ISBN 978-80-87708-04-0



Obr. 1. Účastníci předkongresové exkurze do Českého krasu po výstupu z Koněpruských jeskyní (foto S. Šlechta). Sedící zleva (bez titulů): Andreas Eichner, Karel Žák, David Foran, Claude Mouret, Margaret Palmer, Arthur Palmer, Saeng-Uthai Mouret, Arrita Peri Frantz; stojící zleva: Alexandr Komaško, Jan Wagner, Stanislav Čermák, Ivan Horáček, Bill Frantz, Gregory Middleton, Dan Legnini, Amos Fumkin, Hans Stünzi; sedící nahoře Alan Caton.

Fig. 1. Participants of the pre-Congress field trip to the Czech Karst at the exit from the Koněprusy Cave (photo by S. Šlechta).

Jeskyňe sv. Ivana ve Svatém Janu pod Skalou a Císařské rokle u Srbska. Odpoledne účastníci odjeli přímo ze zastávky v Srbsku vlakem do Prahy a odtud potom speciálně vypraveným jídelním vozem rychlíkem do Brna, na hlavní jednání speleologického kongresu. Podle dosavadních ohlasů se exkurze líbila a díky pomoci řady kolegů jak z odborné sféry, tak i z řad jeskyňářů České speleologické společnosti, fungovala její organizace bezchybně.

3. Průběh 16. mezinárodního speleologického kongresu v Brně

Organizace 16. MSK v Brně představovala dlouhý proces trvající od roku 2005, kdy na 14. MSK v Řecku byla poprvé myšlenka zorganizovat 16. MSK v České republice představena světové speleologické veřejnosti a vyvrcholila kongresovým týdnem v Brně. Po celou dobu přípravy pracovaly desítky dobrovolníků na tom, aby se podařilo připravit důstojný rámec pro vrcholnou světovou událost. MSK byl pořádán a organizačně zajištěn ČSS a účelově založeným občanským sdružením Speleo2013. Prezidentem MSK byl Pavel Bosák a předsedou organizačního výboru Zdeněk Motyčka, předseda ČSS. Organizační výbor měl 14 členů a byl doplněn desítkami dobrovolníků, především členů ČSS. MSK se konal pod záštitou Ministerstva životního prostředí ČR, hejtmana Jihomoravského kraje (Michala Haška) a primátora města Brna (Romana Onderky). Partnery MSK bylo celkem 14 tuzemských institucí a podpořilo jej celkem 11 sponzorů – tuzemských a zahraničních společností (plný text zprávy o průběhu kongresu: MOTYČKA 2013). Motto MSK *Kde se historie setkává s budoucností* bylo inspirováno řadou významných výročí, která jsme si v roce konání MSK připomenuli.

16. MSK se celkem zúčastnilo 1007 platících účastníků z 53 zemí světa; největší zastoupení mělo USA (147 účastníků), Česká republika (114) a Spolková republika Německo (75), zastoupeny byly např. i Bermudy, Egypt, Indie, Kostarika či Laos.

MSK se konal v prostorách BVV – Veletřhy Brno, v Pavilonu A, A1 a A2 a v Rotundě. Přednášky probíhaly v kongresovém centru. Mezi oběma objekty byly na venkovní volné ploše instalovány dva velkokapacitní stany, ve kterých bylo provozováno občerstvení – tzv. Speleobar. Centrálním místem kongresového dění byla tzv. SpeleoVillage, umístěná v Pavilonu A2, kde byl pro účastníky k dispozici informační stánek (ICS InfoPoint) a bylo zde umístěno 35 výstavních a prodejních stánků, kde jednotlivé speleologické asociace a kluby prezentovaly svoji činnost, nebo firmy nabízely a prodávaly nejruznější speleologický materiál a literaturu.

Vědecký program byl zahájen v pondělí 22. července dopoledne v Rotundě pavilonu A, kde odezněly tři plenární pozvané přednášky: doc. PhDr. MARTIN OLIVA, DSc. (Moravské zemské muzeum v Brně) *The Moravian Karst in the anthropological perspective*, prof. Dr. DEREK CLIFFORD FORD (McMaster University, Hamilton, Kanada) *From Olomouc 1973 to Brno 2013: a review of progress in physical speleology during the past 40 years* a prof. Dr. ANNETTE SUMMERS ENGEL (University of Tennessee, Knoxville, USA) s vysoce aktuální přednáškou *The caves that microbes built – the frontier of caves and karst science*. Vědecký program byl soustředěn do 11 hlavních a 4 speciálních sekcí. Každá z nich měla předsedající z řad předních světových odborníků, kteří posuzovali i došlé příspěvky. Z vybraných příspěvků byly sestaveny tři svazky plně recenzova-



Obr. 2. Hromadná fotografie účastníků kongresu před vstupem do areálu BVV (foto M. Audy).

Fig. 2. General photo of 16th ICS participants in the front of the Congress venue (photo by M. Audy).

ných kongresových sborníků, čítající celkem 1459 stran (FILIPPI A BOSÁK 2013a–c). Celkem bylo vybráno a prezentováno 240 přednášek a 74 posterů. Oficiálním jazykem kongresu byla angličtina. Pokud lze hodnotit, žádná převratná přednáška, která by významně posunula nebo změnila některou z karsologických disciplín, nebyla prezentována, jakkoli úroveň odborného programu byla velmi vysoká rovněž díky náročnému recenznímu řízení.

Dále proběhlo zasedání 18ti pracovních komisí UIS, které řešily otázky související s předmětem jejich činnosti. Byl uspořádán i diskusní kulatý stůl k problematice „White Nose Syndrome“ (syndrom bílého nosu u netopýrů), který pořádal Ústav biologie obratlovců Akademie věd ČR, v.v.i. Brno s občanským sdružením ČESON. Z řady dalších oficiálních setkání zmíníme zasedání mezinárodních nevládních a neziskových organizací FEALC (Jihoamerické a latinskoamerické speleologické asociace) a ISCA (Asociace provozovatelů zpřístupněných jeskyní).

Byly uspořádány tradiční soutěžní přehlídky fotografií (Photo Salon), map (Cartography Salon) a uměleckých děl vztahujících se k jeskyním a speleologii (Art Salon). Dále proběhla soutěž o nejlepší film ze stejnojmennou tematikou – SpeleMedia. Celkem bylo přihlášeno 880 fotografií od 28 autorů. Soutěžilo se v 5ti kategoriích, fotografie posuzovalo pět porotců, všichni renomovaní fotografové. Do kartografického salonu přihlášeno 43 prací. Soutěžilo se v 6ti kategoriích, díla posuzovalo celkem 6 porotců. V rámci uměleckého salonu se sešla desítka prací. SpeleMedia se realizují od 1997. Do filmové soutěžní přehlídky se přihlásilo celkem 25 filmů od 20 autorů, které posuzovala 3členná porota. V bočním křídle pavilonu A2 byla od pondělí 22. července do pátku 26. července instalována soustava speleologických trenažerů, kde měli zájemci možnost si ověřit svoje dovednosti a výkony v soutěži SpeleOlympics. Celkem soutěžilo 145 osob v 6ti kategoriích (výsledky salonů a soutěží viz MOTYČKA 2013).

Proběhlo dvoudenní zasedání Valné hromady UIS a to o nedělích 21. a 28. července Prvního jednání se zúčastnilo 37 oficiálních delegátů jednotlivých států, úplný výkonný výbor (byro) UIS a de-

sítky hostů. Na programu bylo zejména projednávání zpráv o činnosti byra UIS a jednotlivých komisí, jakož i prezentace přidružených organizací. Byly předloženy návrhy na změnu Organizačního řádu a etického kodexu UIS. Druhého jednání se zúčastnilo 41 oficiálních delegátů a opět úplně byro UIS a desítky hostů. Byly odsouhlaseny změny v Organizačním řádu a etickém kodexu UIS, projednány zprávy pokladníka a revizorů, byly přijaty nové členské státy a zejména bylo zvoleno nové byro UIS opět s českou účastí (Z. Motyčka). Odstupující prezident UIS Andrew Eavis (Velká Británie), který stál v čele UIS po dvě poslední volební období, byl zvolen čestným prezidentem UIS. Zemí hostící 17. MSK 2017 byla zvolena Austrálie (městem konání bude nejspíše Sydney).

MSK doprovázel bohatý společenský program. První událostí bylo slavnostní zahájení v neděli 21. července na volné ploše mezi budovou kongresového centra a pavilonem A s kulturním programem, oficiálními projevy (Andrew Eavis – prezident UIS, Roman Celý – náměstek hejmana Jihomoravského kraje, Zdeněk Motyčka – předseda ČSS a předseda organizačního výboru MSK a Pavel Bosák – prezident 16. MSK), byla vztyčena vlajka UIS za doprovodu Barbory Šimečkové, která interpretovala jeskyňářskou hymnu *Skalin duch*. Ve středu 24. července se konal na volné ploše za pavilonem A koncert bluegrasové kapely Druhá Tráva se speciálním hostem Katkou Garcíí. Závěrečný kongresový banket se uskutečnil v sobotu 27. července v prostorách pavilonu A1, kde bylo připraveno posezení pro 1000 hostů, předsednický stůl pro 11 osob, velkoplošné promítací plátno a rautové stoly s nabídkou pokrmů a pití. Po rautu následovalo slavnostní vyhlášení cen UIS, které organizovala a moderovala bývalá prezidentka UIS, paní prof. dr. Julia Mary James (Austrálie). Po slavnostním udílení cen UIS pokračoval závěrečný banket ohňostrojem, který věnoval odstupující prezident UIS Andrew Eavis.

Nabídka terénních exkurzí po blízkých i vzdálenějších krasových oblastech připravena pro 16. MSK byla velmi rozmanitá (viz seznam a krátké zprávy ve zprávě MOTYČKY 2013). Na jejich organizaci se kromě ČSS a Správy jeskyní ČR podílely také speleologické asocia-

ce a kluby ze Slovenska, Maďarska, Německa, Rakouska, Slovinska, Rumunska a Ukrajiny. Ke každé před a pokongresové exkurzi byl sestaven a vydán tématický exkurzní průvodce. Předkongresových exkurzí se uskutečnilo 10 a zúčastnilo se jich celkem 160 osob. Dvou kongresových střeďních exkurzí se zúčastnilo celkem 576 osob. Kongresových jednodenních nejeskyňářských exkurzí bylo 5 a zúčastnilo se jich celkem 255 osob. Večerních jeskyňářských exkurzí bylo 7 a zúčastnilo se jich celkem 85 osob. Pokongresových exkurzí bylo 8 a zúčastnilo se jich celkem 111 osob.

Kongresové příjmy dosáhly celkové výše zhruba 11,24 milionů Kč (příjmy z účastnických poplatků, finanční příspěvky od partnerů, sponzorské dary, příjmy z pronájmu stánků a prodeje kongresových materiálů). Celkové výdaje dosáhly zhruba 10,94 milionů Kč (výdaje za pronájem kongresových prostor, pořádání exkurzí, ubytování účastníků, pořízení kongresových materiálů a tisky kongresových tiskovin). Hospodaření vykazovalo přebytek zhruba ve výši 300 tisíc Kč, které, po odečtení nákladů na ukončení činnosti občanského sdružení Speleo2013, budou převedeny na účet ČSS. Nespotřebované kongresové tiskoviny a další materiály budou převedeny ČSS k dalšímu prodeji a spotřebě.

Průběh i program kongresu, včetně exkurzí, byl kladně hodnocen řadou účastníků, nejen v oficiální korespondenci, ale i v několika již publikovaných zprávách a recenzích (např. HOWES 2013; MOSES 2013; PALMER 2013).

Literatura

- FILIPPI M., BOSÁK P. (Eds., 2013a): *Proceedings of the 16th International Congress of Speleology, July 21–28, Brno*, Vol. 1: 453 pp. Czech Speleological Society. Praha.
- FILIPPI M., BOSÁK P. (Eds., 2013b): *Proceedings of the 16th International Congress of Speleology, July 21–28, Brno*, Vol. 2: 507 pp. Czech Speleological Society. Praha.
- FILIPPI M., BOSÁK P. (Eds., 2013c): *Proceedings of the 16th International Congress of Speleology, July 21–28, Brno*, Vol. 3: 499 pp. Czech Speleological Society. Praha.
- HOWES CH. (2013): Where History Meets Future. – *Descend*, 234, Oct./Nov. 2013: 16–18.
- MOSES (2013): 16th International Congress of Speleology – Czech Republic 2013. – *National Speleological Society, News*, November 2013: 14–15. Huntsville.
- MOTYČKA Z. (2013): Závěrečná zpráva o průběhu 16. Mezinárodního speleologického kongresu. – *Speleo*, 63: 7–31. Praha.
- PALMER A.A. (2013): 16th International Congress of Speleology, Brno, Czech Republic July 21–28, 2013. – *National Speleological Society, News*, November 2013: 12–13. Huntsville.